Gemeente Gouda

memo aan de gemeenteraad

aan	de gemeenteraad
onderwerp	Financiële situatie Sport en SPORT•GOUDA
van	het college van burgemeester en wethouders
datum	1 oktober 2024
dossiernummer	8644

memo

Samenvatting

Terwijl ambities en koers zijn vastgelegd in een nieuwe sportbeleidsnota, staan de beschikbare financiële middelen onder druk. Uitvoeringsorganisatie SPORT•GOUDA heeft met haar hoge gasverbruik in het zwembad veel last van de enorm gestegen energielasten, en van de hoge inflatie in het algemeen. Tegelijkertijd leiden de voornemens van het kabinet tot lagere inkomsten vanuit het Rijk en daarmee tot een bedreiging van de ambities van de gemeente om meer inwoners voldoende te laten bewegen of meer te laten sporten. In bijgaande raadsmemo zijn de ontwikkelingen en mogelijke gevolgen beschreven, zodat de gemeenteraad over actuele informatie beschikt bij het besluitvormingstraject over de nieuwe sportnota.

Doel

Met deze memo wil het college de gemeenteraad informeren over de huidige financiële situatie met betrekking tot de uitvoering van het sportbeleid. Momenteel lopen gesprekken met SPORT•GOUDA over de begroting voor de jaren 2025 en verder. Het is, zoals ook gerapporteerd in de gemeentelijke jaarstukken 2023, een grote uitdaging om die sluitend te krijgen. In deze memo wordt beschreven wat de oorzaak is van de problematiek en wat de gevolgen kunnen zijn voor de uitvoering van het huidige gemeentelijke sportbeleid, voor de koers van het nieuwe sportbeleid, en ook voor dat van aanpalende beleidsterreinen zoals gezondheid-, armoede- en vastgoedbeleid. Het college vraagt de raad de ontstane situatie mee te nemen bij haar besluitvorming over het nieuwe sportbeleid.

Aanleiding

In het raadsvoorstel Visie Sporten & Bewegen in Gouda 2024 – 2032 (dossiernummer 8165), dat in oktober op de agenda van de gemeenteraad staat, heeft het college de raad geïnformeerd over de zorgen die er zijn omtrent de financiële situatie van SPORT•GOUDA (SG). Dat voorstel dateert van 9 juli jl. Ook in de jaarstukken 2023 is hierover gerapporteerd (p. 100). De begroting van SG staat sterk onder druk door onder andere prijsindexaties en stijgende energielasten. Er lopen gesprekken met SG en de gemeente als opdrachtgever om tot een sluitende begroting te komen. Uitgangspunt zoals besproken in het jaarlijks aandeelhoudersoverleg is dat de begroting sluitend moet worden vanwege de bedrijfscontinuiteit. Gemeente en SG zijn momenteel in gesprek over op welke manier SG de opdracht van de gemeente, vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) kan blijven uitvoeren. Het college hecht er waarde aan u van de meest actuele informatie te voorzien, zodat u beter in staat bent te besluiten over de sportvisie.

Geen sluitende (meerjaren)begroting

Het lukt SG zonder ingrijpende keuzes niet om een sluitende begroting 2025 en een sluitende meerjarenbegroting te maken. Het voorziene jaarlijkse tekort bedraagt momenteel ongeveer € 250.000. Daar zijn de volgende redenen voor aan te voeren:

- Stijging van de energielasten. Het energiecontract van SG liep tot einde 2023. De kosten bedroegen in 2023 nog zo'n € 600.000. Vanaf 2024 zijn die zo'n € 1,2 miljoen, een stijging van 100%. De kosten bedragen nu ongeveer 10% van de totale begroting van SG. Tot en met 2023

hoefde SG geen gebruik te maken van het gemeentelijke Winterplan. In 2024 doet ze dat voor het eerst wel en kan ze rekenen op een compensatie van circa 30% van de meerkosten. Vanaf 2025 biedt het Winterplan geen mogelijkheden meer.

- De personeelskosten zijn veel meer gestegen dan in voorgaande jaren. De cao Vermo, waarnaar SG per 2023 overstapte om meer marktconforme salarissen te kunnen bieden, kende een cao-stijging van 4,2% in 2023, 8,3% in 2024 en waarschijnlijk 4,75% in 2025. Wanneer SG bij de vorige cao (Zwembaden) was gebleven, was de indexering overigens in diezelfde orde van grootte geweest.
- De algemene prijsinflatie. De indexeringen van leveranciers zijn gestegen met 10 tot 15%. Voorbeelden daarvan zijn onderhoud aan technische apparaten in het zwembad, schoonmaak, materialen (sport en spel, maar ook beheer en onderhoud) en de inzet vanuit Cyclus voor beheer en onderhoud van de buitensportvelden. De vergoeding die SG van de gemeente ontvangt op basis van de dienstverleningsovereenkomst (DVO) is de afgelopen jaren sterk achtergebleven bij de prijsstijgingen waarmee SG te maken had en heeft. Zo werd het bedrag voor 2023 geïndexeerd met 4,9% en voor 2024 met 3,3%. De eenmalige indexering van 7,3% die de gemeente aan alle maatschappelijke organisaties heeft toegekend, werkt weliswaar structureel door, maar volstaat niet om de prijsstijging te compenseren
- Gemis aan inkomsten vanuit het onderwijs. SG ontvangt sinds 2009 gelden voor de inzet van buurtsportcoaches. Het gaat daarmee om ongeveer 16 fte. De gelden komen vanuit het Rijk (uit de regeling die nu Brede Regeling Combinatiefuncties heet) en worden aangevuld met cofinanciering vanuit de gemeente. De gelden zijn van 2009 tot en met 2022 niet geïndexeerd terwijl de personeelskosten uiteraard wel zijn toegenomen. SG kon dat binnen de exploitatie opvangen doordat zij gelden ontving vanuit het onderwijs voor de inzet van buurtsportcoaches. De afgelopen jaren is het echter steeds lastiger geworden om voldoende vakleerkrachten bewegingsonderwijs te vinden die namens SG gymles op de scholen geven. Bovendien is het vanuit de rijksregeling vanaf 2026 niet meer toegestaan om deze middelen in te zetten voor de dekking van de kosten van bewegingsonderwijs, en moet dit in 2024 en 2025 sowieso al afgebouwd worden.

Andere risicofactoren

Behalve de bovengenoemde aspecten zijn er andere ontwikkelingen die de financiële middelen voor sport onder druk zetten.

- Het lukt huurder GZC DONK al een tijd niet om het volledige huurbedrag dat ze zou moeten betalen, ook daadwerkelijk te betalen. Er is geen zicht op dat de vereniging dit in de toekomst wel kan. Er loopt al enige tijd een traject tussen vereniging, SG (in de rol van verhuurder en van ondersteuner) en gemeente, om hierin tot een oplossing te komen. Het ingeschatte risico voor SG is minimaal € 100.000.
- In het in 2013 opgestelde huurcontract voor het zwembad tussen gemeente en SG is opgenomen dat er tot 1 mei 2025 geen indexering plaatsvindt over het huurbedrag. Er staat: “Na verloop van de eerste periode zoals gesteld in … zal de huurprijs worden geïndexeerd. Deze indexering wordt nog nader vastgesteld in de werkgroep Begroting 2014”. Die indexering zal per 1 mei volgend jaar plaats moeten vinden op het huurbedrag. Over of de onderhoudsvergoeding en/of de huurprijs voor gebruikers dan ook verhoogd zou moeten worden, wordt niet gesproken in de overeenkomst. Doorrekening ligt vanuit het perspectief van SG voor de hand.
- De financiële gevolgen van het constructieonderzoek met de BAM zijn op dit moment nog onbekend, maar kunnen gevolgen hebben voor de exploitatie van SG.
- De maatregelen van het nieuwe kabinet. De btw-verhoging op sport heeft gevolgen voor het aanbod van commerciële sportaanbieders en voor de toegangsprijzen tot sportwedstrijden. De verwachting (vanuit de branche maar ook vanuit de wetenschap) is dat dat impact heeft op het aantal mensen dat sport. Ook de stijging van de kansspelbelasting is van groot belang. De belangrijkste inkomstenbron voor NOC*NSF neemt daarmee af. Dat zal effect hebben op de sportbonden en dus ook op de sportverenigingen. Ten slotte krijgen de gemeenten te maken met een korting van 10% op de verschillende SPUKs. Gouda maakt wat betreft sport onder

andere gebruik van de SPUKs voor de buurtsportcoaches, het Sportakkoord en de SPUK die het mogelijk maakt de btw op gemeentelijke sportuitgaven gecompenseerd te krijgen.

Extra achtergrond financiën SG
Gelden die vanuit de gemeente naar SG zijn te verdelen in twee stromen.

- Het deel dat gekoppeld is aan de dienstverleningsovereenkomst (DVO). In 2024 gaat het om een bedrag van € 7.115.000. Het betreft een lumpsumbudget dat SG grotendeels naar eigen inzicht kan inzetten voor de bedrijfsvoering (in de afgelopen jaren zijn er bijvoorbeeld wel specifiek gelden toegevoegd ten behoeve van het onderhoud van het zwembad (een afspraak uit 2013: de eerste 10 jaar geen geld voor onderhoud) en van andere sportaccommodaties. Reden daarvoor was het in de jaren daarvoor ontstane achterstallig onderhoud vanwege te weinig beschikbare middelen, waar de gemeente ook door de provincie is aangesproken op haar instandhoudingsplicht).
- Aanvullende opdrachten waar ook specifieke inspanningen tegenover staan, zoals:
  - Inzet combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches (€ 373.000 vanuit het Rijk voor sport en cultuur, € 572.000 naar SG, inclusief gemeentelijke cofinanciering)
  - Leefstijlakkoord (€ 54.000 vanuit het Rijk, maar wordt volledig besteed aan initiatieven vanuit de stad)
  - Uitvoering Buurtsport 12+ (€ 58.000)
  - JOGG/Gouda Goed Bezig (€ 50.000)

  Deze middelen hebben tot nu toe geen structureel karakter. Dat maakt dat hier in de meerjarenbegroting minder zekerheden aan zitten dan aan de DVO-middelen.

Overleg en communicatie tot nu toe
Gemeente en SG hebben in 2023 en 2024 veelvuldig met elkaar over dit onderwerp gesproken. De gesprekken kennen een zeer transparant karakter. In juli jl. heeft SG een aantal scenario's voorgelegd die zouden kunnen bijdragen aan een oplossing. De scenario's zijn besproken in een overleg met de wethouder sport (opdrachtgever), de wethouder die namens het college van B en W optreedt als aandeelhouder van de BV, en de leden van de Raad van Commissarissen. In de scenario's werd uitgegaan van een extra bijdrage van de gemeente, maar inmiddels heeft de gemeente aangegeven, gezien de financiële situatie waar zij zich gemeentebreed in bevindt, geen ruimte te zien voor extra budget. In 2023 was nog de gedachte dat in de GALA-middelen die de gemeente vanaf dat jaar kreeg, ruimte zat om dekking te vinden voor bestaande activiteiten die door SG werden gedaan, maar de realiteit is dat die ruimte er niet is. Tegenover de gelden moet een concrete extra inspanning staan (zoals bijvoorbeeld de coördinatie van het programma Valpreventie), of de gelden zijn binnen de gemeente nodig om de kosten van personele inzet te dekken. Uitgangspunt is dat SG een sluitende begroting voor 2025 en verder presenteert. In september heeft SG richting de gemeente inzichtelijk gemaakt welke taken zij zou moeten schrappen om de begroting op eigen kracht (zonder extra middelen van de gemeente) sluitend te krijgen. Momenteel kijken gemeente en SG gedetailleerd naar welke mogelijkheden er zijn om dat voor elkaar te krijgen. Uiterlijk in november moet daar uitsluitsel over zijn.

Artikel 6 van de Dienstverleningsovereenkomst (DVO)
In artikel 6 van de DVO staat dat wanneer SG van oordeel is dat er sprake is van kostenveranderende omstandigheden, zij de gemeente daarover informeert en dat beide partijen vervolgens kijken hoe de opdrachtsom wordt aangepast. Onder kostenveranderende omstandigheden wordt bijvoorbeeld verstaan: 'omstandigheden die de opdrachtnemer niet kunnen worden toegerekend en die de kosten van de uitvoering van de opdracht aanzienlijk verhogen danwel verlagen'. In het artikel staat ook dat 'de gemeente gerechtigd is om in plaats van toe te stemmen in een verrekening de opdracht te beperken of te vereenvoudigen en daarvoor een voorstel te doen aan opdrachtnemer'. In dit geval betekent dat dus dat de gemeente kan besluiten de opdracht aan SG in te perken.

Reeds genomen maatregelen

SPORT•GOUDA heeft in 2024 reeds diverse maatregelen genomen om tot kostenvermindering te komen. Voorbeelden daarvan zijn:

- Efficiencyverbetering bij horeca en receptie van het Groenhovenbad.
- Meer preventief onderhoud waardoor dagelijks en correctie onderhoud minder kost. Dit is vooral mogelijk dankzij de extra middelen die er in de afgelopen jaren door de gemeente beschikbaar zijn gesteld voor (groot) onderhoud.

Met deze maatregelen is het voorziene tekort voor 2025 en verder jaarlijks circa € 250.000.

Mogelijke oplossingen en de gevolgen daarvan

Als het gaat om mogelijke oplossingen zijn er geen taboes. Er wordt naar meerdere sleutels gekeken, zoals:

- De gemeente kan de huren voor gebruikers van zwembad, sporthallen en sportparken verhogen. De tarieven die SG rekent, worden door de gemeente vastgesteld. Een huurverhoging van 1% staat gelijk aan een bedrag van ongeveer € 15.000. De tarieven kunnen eventueel aangepast worden per 1 augustus 2025. Vanzelfsprekend zal een verhoging door de verenigingen niet positief ontvangen worden. Het is bovendien een maatregel die haaks staat op het sportbeleid, waarin de gemeente juist aangeeft het maatschappelijk belang van sportverenigingen zeer hoog te achten en daarin ook de ondersteuning van verenigingen als een speerpunt te beschouwen. Een verhoging van de prijs van zwembadkaartjes leidt naar verwachting tot minder verkoop, maar tot meer omzet.
- De gemeente kan besluiten de toegenomen energiekosten van SG toch langer te compenseren. Gezien de financiële situatie van de gemeente is dat geen voor de hand liggende keuze. De maatregel zou ook voor andere maatschappelijke organisaties moeten gelden, hoewel het zwembad vanwege het zeer hoge gasverbruik wel een uitzonderlijke situatie betreft.
- (Gedeeltelijk) afstoten van taken op het gebied van het bedrijfsonderdeel Bewegen & Leefstijl. Dan gaat het over zaken als de coördinatie van het Volwassenenfonds, het programma Aangepast Sporten voor mensen met een beperking, buurtsport, de inzet van de beweegmakelaars in de wijkloketten, de betrokkenheid bij de Rotterdampas, de betrokkenheid bij onderwerpen op het gebied van (mentale) gezondheid, sporten met autisme, gymplus voor kinderen met een mindere motorische vaardigheid en advisering bij en uitvoering van zaken op het gebied van sport in de openbare ruimte. Minder inzet op bovenstaande heeft pijnlijke consequenties voor personeel van SG en heeft rechtstreeks invloed op gemeentelijke beleidsdoelstellingen waarmee de gemeente zich vooral richt op kwetsbare doelgroepen.
- Beperktere opening van zwembad en horeca. Die hebben invloed op het niveau van dienstverlening voor de Gouwenaar.
- Verhogen van de prijzen van horecaproducten.
- Geen of minder zwemlessen meer geven. Dit is echter juist een belangrijke inkomstenbron voor SG. Verenigingen zouden dan meer zwemles kunnen geven, maar het is zeer de vraag of die daar voldoende vrijwilligers voor hebben.
- Verduurzaming, hoewel dat met name langetermijneffecten heeft. Maatregelen zorgen in eerste instantie voor meer kosten voor stroom, bovendien kan er door de huidige netcongestie weinig gedaan worden.
- Verlagen van het onderhoudsniveau van sporthallen en gymzalen. Een consequentie is dan dat op termijn de kosten juist hoger zijn, omdat zaken eerder ‘op’ zijn en vervangen moeten worden.
- Actualiseren van in het verleden gemaakte specifieke huurafspraken (waardoor een deel van de huurders meer gaat betalen).

Conclusie

Om het structurele tekort van € 250.000 te dichten, gaat het college graag in gesprek met de raad bij de behandeling van de sportnota.